EUROPESE
COMMISSIE

Brussel, 13.10.2021
COM(2021) 628 final

VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

over de evaluatie van de toepassing van Verordening (EU) nr. 1143/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2014 betreffende de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten

Inhoud

1. INLEIDING 2

2. UITVOERING VAN DE VERORDENING INZAKE INVASIEVE UITHEEMSE SOORTEN 3

   2.1. Artikel 4. De lijst van voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten 3

   2.2. Beperkingen en afwijkingen (artikelen 7, 8, 9, 31 en 32) 10

   2.3. Artikel 11. Voor een regio zorgwekkende invasieve uitheemse soorten en inheemse soorten voor de EU 10

   2.4. Artikel 12. Voor een lidstaat zorgwekkende invasieve uitheemse soorten 11

   2.5. Artikel 13. Actieplannen betreffende de introductieroutes van invasieve uitheemse soorten 11

   2.6. Artikel 14. Surveillancesysteem 14

   2.7. Artikel 15. Officiële controles 15

   2.8. Artikelen 16 en 17. Kennisgevingen van vroegtijdige detectie en snelle uitroeiing in een vroeg stadium van invasie 15

   2.9. Artikel 19. Beheersmaatregelen 16

   2.10. Artikel 25. Informatieondersteuningssysteem 17

   2.11. Bewustmaking 17

   2.12. Uitvoeringskosten, voordelen en financiering 18

   2.13. Uitdagingen bij de uitvoering 19

3. CONCLUSIE 20

1. INLEIDING

Invasieve uitheemse soorten zijn dieren en planten die door menselijk toedoen al dan niet toevallig terechtkomen in een natuurlijke omgeving waar zij normaliter niet voorkomen, en daar ernstige schade aanrichten.

Invasieve uitheemse soorten vormen een van de vijf belangrijkste oorzaken van biodiversiteitsverlies in Europa en de rest van de wereld[1]. Zij kunnen ook aanzienlijke negatieve gevolgen voor de menselijke gezondheid en de economie hebben. Verordening (EU) nr. 1143/2014 betreffende de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten (de verordening inzake invasieve uitheemse soorten) is op 1 januari 2015 in werking getreden. De verordening is gericht op: i) het voorkomen, beperken en verminderen van de negatieve invloeden van invasieve uitheemse soorten op biodiversiteit en ecosysteemdiensten; en ii) het beperken van de sociale en economische schade.

De vaststelling van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten was een belangrijke stap voorwaarts bij de ontwikkeling van het biodiversiteitsbeleid van de EU. Door de vaststelling van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten is voldaan aan: i) actie 16 van streefdoel 5 van de EU-biodiversiteitsstrategie voor 2020[2]; en ii) Aichi-doel 9 van het strategisch biodiversiteitsplan voor de periode 2011-2020 in het kader van het Verdrag inzake biologische diversiteit[3].

In dit verslag wordt de toepassing van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten geëvalueerd, zoals artikel 24, lid 3, daarvan voorschrijft. Het verslag is voornamelijk gebaseerd op door de lidstaten[4] ingediende verslagen die betrekking hebben op de periode van 1 januari 2015 tot en met 31 december 2018. Op gebieden waarvoor recentere informatie beschikbaar is, gaat het verslag verder dan deze periode. De informatie in het verslag is ook ontleend aan een openbare raadpleging die in 2021 is gehouden.

De analyse in dit verslag is beperkt door de korte toepassingsduur van de verordening. Hoewel de verordening inzake invasieve uitheemse soorten in januari 2015 in werking is getreden, zijn de meeste bepalingen ervan pas van kracht geworden in augustus 2016, toen de eerste Unielijst in werking trad.

Bovendien zijn de belangrijkste verplichtingen voor de lidstaten (bv. het opzetten van een surveillancesysteem en het invoeren van beheersmaatregelen met betrekking tot voor de EU zorgwekkende wijdverspreide invasieve uitheemse soorten) pas in januari 2018 van toepassing geworden (d.w.z. 18 maanden na de vaststelling van de eerste Unielijst). Bovendien geldt de verplichting voor de lidstaten om actieplannen op te stellen en uit te voeren om de prioritaire introductieroutes van onopzettelijke introductie en verspreiding van voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten aan te pakken pas vanaf juli 2019 (d.w.z. 36 maanden na de vaststelling van de eerste Unielijst).

[1] Secretariaat van het Verdrag inzake biologische diversiteit (2020), Global Biodiversity Outlook 5.

[2] *Onze levensverzekering, ons natuurlijk kapitaal: een EU-biodiversiteitsstrategie voor 2020* (COM(2011) 244).

[3] https://www.cbd.int/decision/cop/?id=12268

[4] Op één lidstaat na hebben alle lidstaten (die vóór de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk als de EU-28 werden aangeduid) een verslag ingediend met informatie over de periode van 1 januari 2015 tot en met 31 december 2018. De informatie van de verslagen is beschikbaar op ias.eea.europa.eu

Daarom is de volledige uitvoering van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten pas in juli 2019 begonnen. Om deze reden heeft de Commissie dit verslag niet aangevuld met een wetgevingsvoorstel tot wijziging van de verordening.

2. UITVOERING VAN DE VERORDENING INZAKE INVASIEVE UITHEEMSE SOORTEN

2.1. Artikel 4. De lijst van voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten

De lijst van voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten ("de Unielijst") vormt de kern van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten. Het bevat een lijst van invasieve uitheemse soorten waarvan de negatieve gevolgen voldoende ernstig zijn geacht om een gezamenlijk optreden op het niveau van de EU te vereisen. De in de lijst opgenomen soorten zijn onderworpen aan de beperkingen en maatregelen die in de verordening zijn vastgesteld.

Om in de Unielijst te worden opgenomen, moeten de soorten voldoen aan alle criteria van artikel 4, lid 3, en moet ook rekening worden gehouden met: i) de uitvoeringskosten voor de lidstaten voor het ondernemen van actie tegen de invasieve uitheemse soorten; ii) de kosten indien niet wordt ingegrepen; iii) de kosteneffectiviteit van de actie; en iv) de sociaaleconomische aspecten (artikel 4, lid 6). Als onderbouwing voor dit proces worden risicobeoordelingen uitgevoerd, waarvan de kwaliteit door het wetenschappelijk forum[5] wordt gecontroleerd. De Unielijst en de actualiseringen daarvan worden, met inachtneming van het positieve advies van het comité inzake invasieve uitheemse soorten[6], vastgesteld door middel van uitvoeringshandelingen.

De eerste Unielijst[7] is op 3 augustus 2016 in werking getreden. Deze lijst bevatte 37 soorten. Een eerste[8] en tweede actualisering[9] van de lijst traden op respectievelijk 2 augustus 2017 en 15 augustus 2019 in werking. Bij deze actualiseringen zijn respectievelijk 12[10] en 17 soorten toegevoegd. Tegen het einde van 2021 wordt een derde actualisering van de Unielijst verwacht. Het totale aantal voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten bedraagt momenteel 66; hiervan betreffen:

- 30 soorten dieren en 36 soorten planten;
- 41 voornamelijk landsoorten, 23 voornamelijk zoetwatersoorten, 1 brakwatersoort en 1 mariene soort.

Er mogen soorten van de lijst worden gehaald als zij niet langer aan een of meer criteria voldoen, maar dit is nog niet gebeurd. Overeenkomstig artikel 4, lid 2, moet de Unielijst uiterlijk augustus 2022, zes jaar na de inwerkingtreding van de eerste lijst, uitgebreid worden geëvalueerd.

De verordening heeft het mogelijk gemaakt de soorten voor de lijst op een objectieve en wetenschappelijk onderbouwde wijze te selecteren. De degelijke wetenschappelijke

[5] Groep van deskundigen overeenkomstig artikel 28 van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten.
[6] Comité overeenkomstig artikel 27 van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten.
[7] Uitvoeringsverordening (EU) 2016/1141 van de Commissie (PB L 189 van 14.7.2016, blz. 4).
[8] Uitvoeringsverordening (EU) 2017/1263 van de Commissie (PB L 182 van 13.7.2017, blz. 37).
[9] Uitvoeringsverordening (EU) 2019/1262 van de Commissie (PB L 199 van 26.7.2019, blz. 1).
[10] De opname van de wasbeerhond *Nyctereutes procyonoides* is van toepassing met ingang van 2 februari 2019. Zodoende hebben de lidstaten in 2019 verslag uitgebracht over 48 soorten.

beoordeling die aan de lijst ten grondslag ligt, gaat echter ten koste van de snelheid: het uitvoeren van een risicobeoordeling duurt ten minste 2 jaar. Vervolgens kost het nog ten minste een jaar totdat er een besluit over het al dan niet opnemen van de soorten is genomen. Als lidstaten een nieuwe invasieve uitheemse soort als een direct risico beschouwen, kunnen zij niettemin noodmaatregelen nemen op grond van artikel 10, een bepaling die nog niet is gebruikt.

Uit recent onderzoek[11] blijkt dat bij de toename van het aantal nieuw geïntroduceerde uitheemse soorten nog geen tekenen van verzadiging te zien zijn en bij de meeste taxa in de loop der tijd zelfs een snelheidsstijging bij het aantal eerste registraties te zien is. Vroeg of laat zullen veel van deze uitheemse soorten waarschijnlijk invasief worden. Het is daarom zeer waarschijnlijk dat in de toekomst meer soorten in de Unielijst zullen moeten worden opgenomen. In sommige publicaties[12] is de noodzaak geopperd om geleidelijk enkele honderden soorten in de lijst op te nemen teneinde de doelstellingen van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten te verwezenlijken. Sommige belanghebbenden (bijvoorbeeld zij die zich bezighouden met handel in uitheemse soorten) zijn het daar niet mee eens, en menen dat de Unielijst al te veel soorten bevat en de uitvoeringslasten reeds te zwaar zijn.

In elk geval kunnen niet alle mogelijke invasieve uitheemse soorten in de Unielijst worden opgenomen. De criteria waaraan moet worden voldaan om in de lijst te worden opgenomen, zijn namelijk behoorlijk stringent. Anderzijds bevat de verordening inzake invasieve uitheemse soorten tamelijk ruime prioriteringscriteria. Artikel 4, lid 6, schrijft bijvoorbeeld voor dat prioriteit moet worden gegeven aan invasieve uitheemse soorten: i) die nog niet aanwezig zijn, of in een vroeg stadium van invasie zijn, en die het meest waarschijnlijk significante negatieve gevolgen zullen hebben; en ii) die reeds gevestigd zijn en de meest significante negatieve gevolgen hebben.

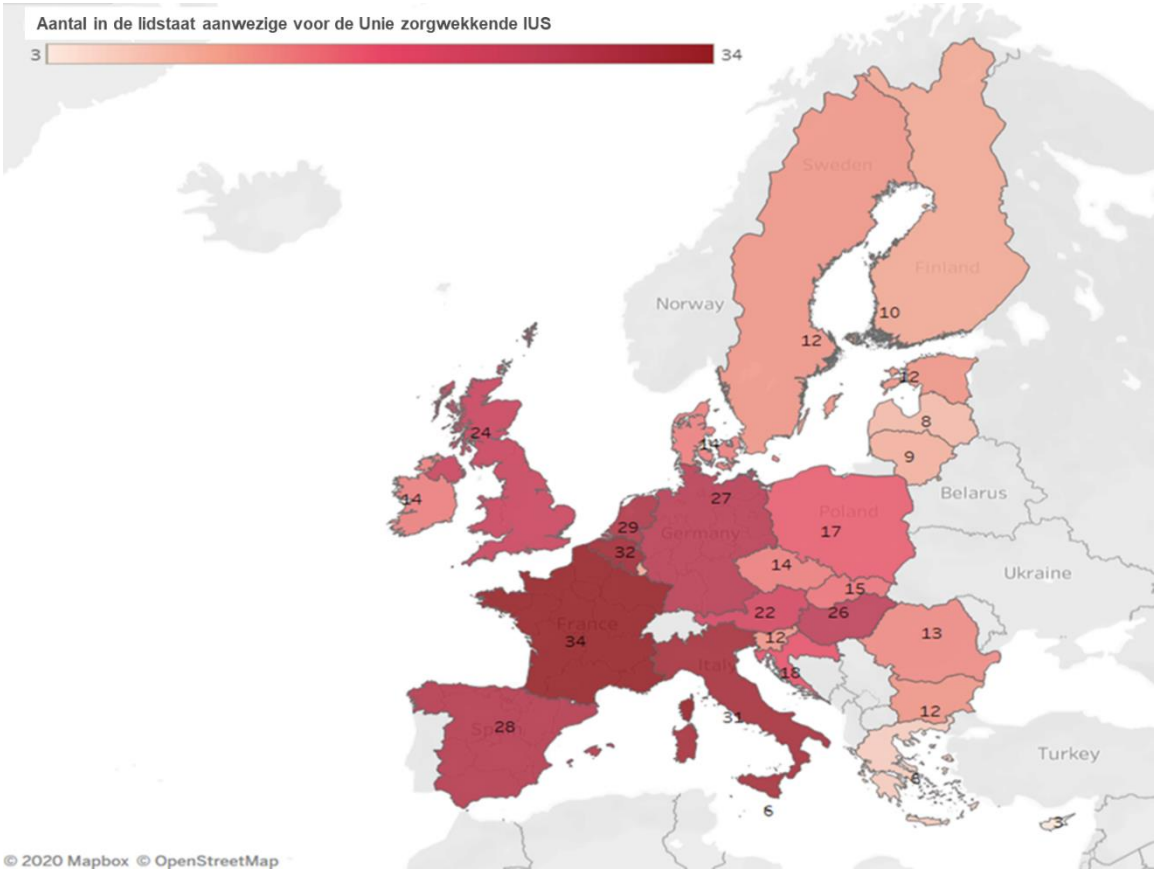
Van de 66 invasieve uitheemse soorten die in de lijst zijn opgenomen, zijn er 12 nog niet op het grondgebied van de EU aanwezig, terwijl veel andere soorten reeds wijdverspreid zijn en waarschijnlijk niet kunnen worden uitgeroeid. Opname in de lijst van soorten die nog niet in de EU voorkomen, heeft een sterk preventief effect, aangezien zij dan niet op het grondgebied van de EU mogen worden binnengebracht. De ervaring leert echter dat het bewijsmateriaal voor het uitvoeren van een risicobeoordeling voor dergelijke soorten vaak ontbreekt. In combinatie met onzekerheid over zowel de dynamiek van biologische gemeenschappen als de gevolgen van klimaatverandering is het zeer moeilijk om voorspellingen te doen over de potentiële effecten van een soort als deze wordt geïntroduceerd. Als gevolg daarvan is het moeilijk gebleken om nog niet in de EU aanwezige soorten in de lijst op te nemen. Desondanks heeft de Unielijst nog steeds een preventief effect. Alle in de lijst opgenomen soorten die zich reeds in de EU hebben gevestigd, (met inbegrip van soorten die reeds in de meeste lidstaten voorkomen, zoals de lettersierschildpad *Trachemys scripta* en de reuzenberenklauw *Heracleum mantegazzianum*), kunnen zich significant verder verspreiden (zie figuren 1-4)[13]. Het

[11] Zie bv. Seebens H. *et al.* (2017), "No saturation in the accumulation of alien species worldwide", *Nature Communications* 8:14435. doi.org/10.1038/ncomms14435

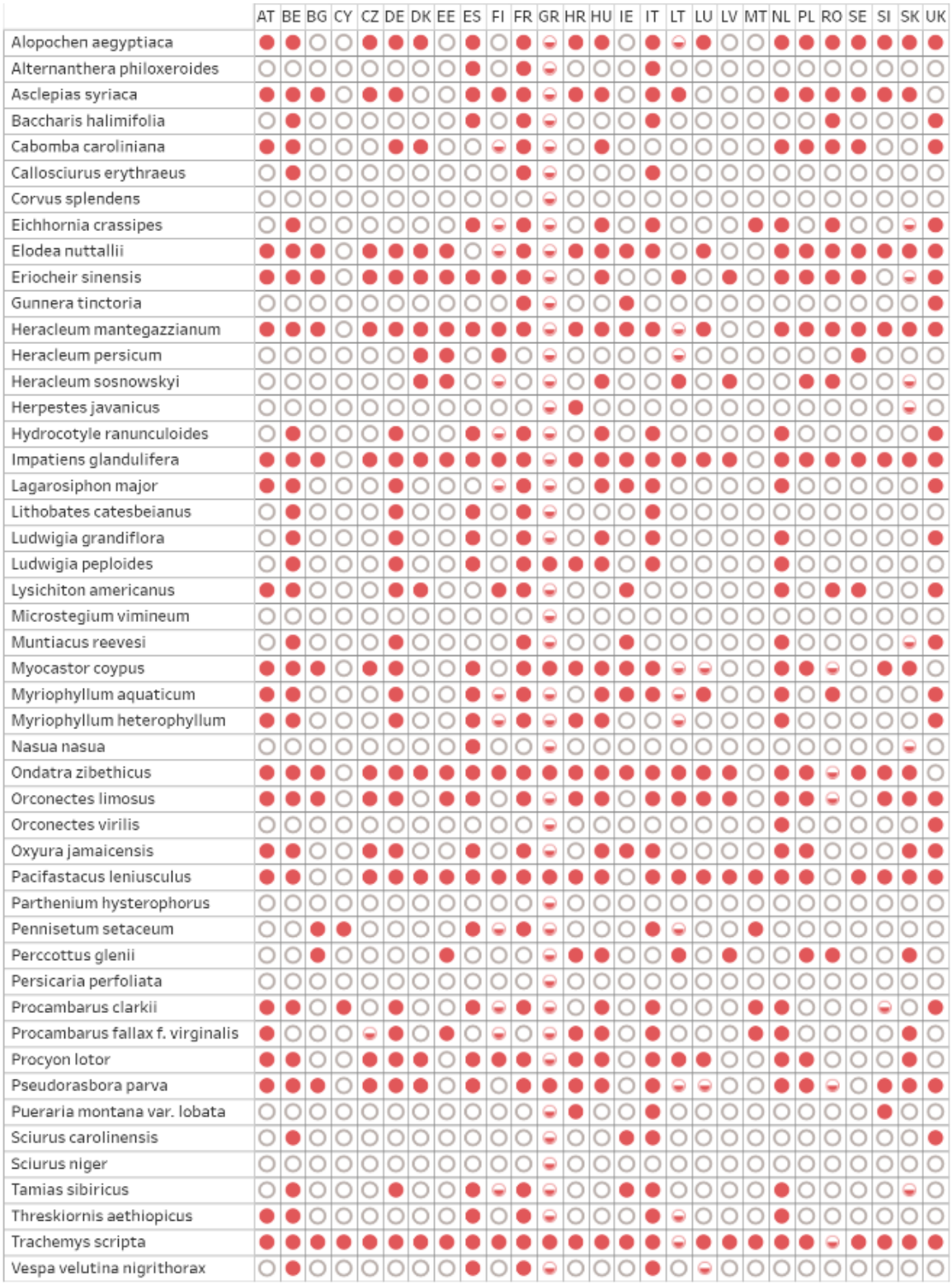
[12] Zie Carboneras C. *et al.* (2017) "A prioritised list of invasive alien species to assist the effective implementation of EU legislation", *Journal of Applied Ecology* 2017, 1-9. https://doi.org/10.1111/1365-2664.12997; en Nentwig W. *et al.* (2018) "More than "100 worst" alien species in Europe", *Biological Invasions* (2018) 20:1611-1621. https://doi.org/10.1007/s10530-017-1651-6 Verscheidene soorten die voor opname in de Unielijst zijn voorgesteld, vallen echter buiten het toepassingsgebied van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten en worden in de meeste gevallen behandeld in het kader van andere instrumenten, met name EU-wetgeving inzake plantgezondheid.

[13] Dit blijkt ook uit de onderliggende risicobeoordelingen.

voorkomen van deze verdere verspreiding is een van de belangrijkste argumenten voor opname van deze soorten in de Unielijst.

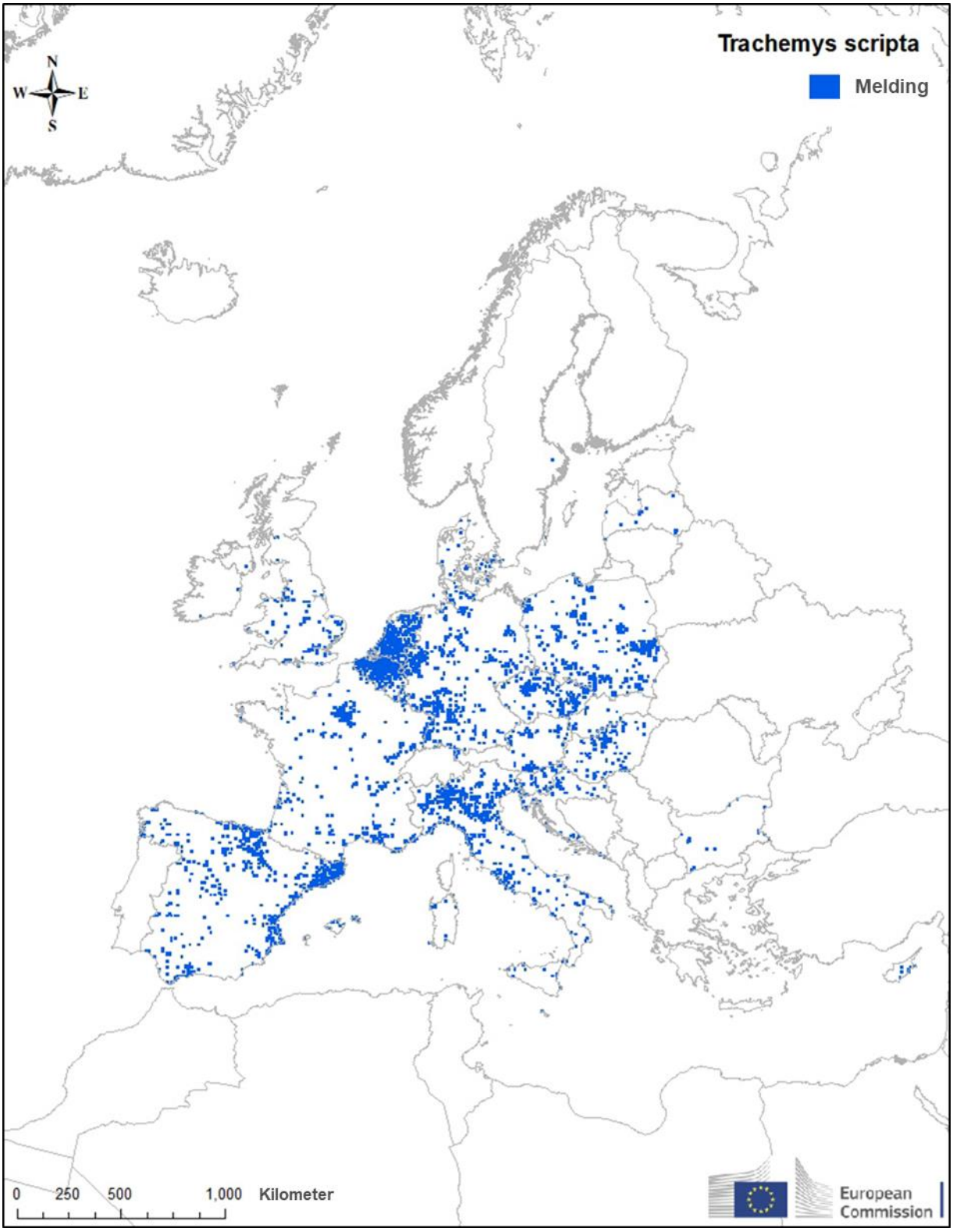

Figuur 1: *aantal voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten onder de 48 soorten die in de verslagen over 2019 door elk van de lidstaten als aanwezig zijn gemeld. Portugal heeft geen verslag ingediend.*

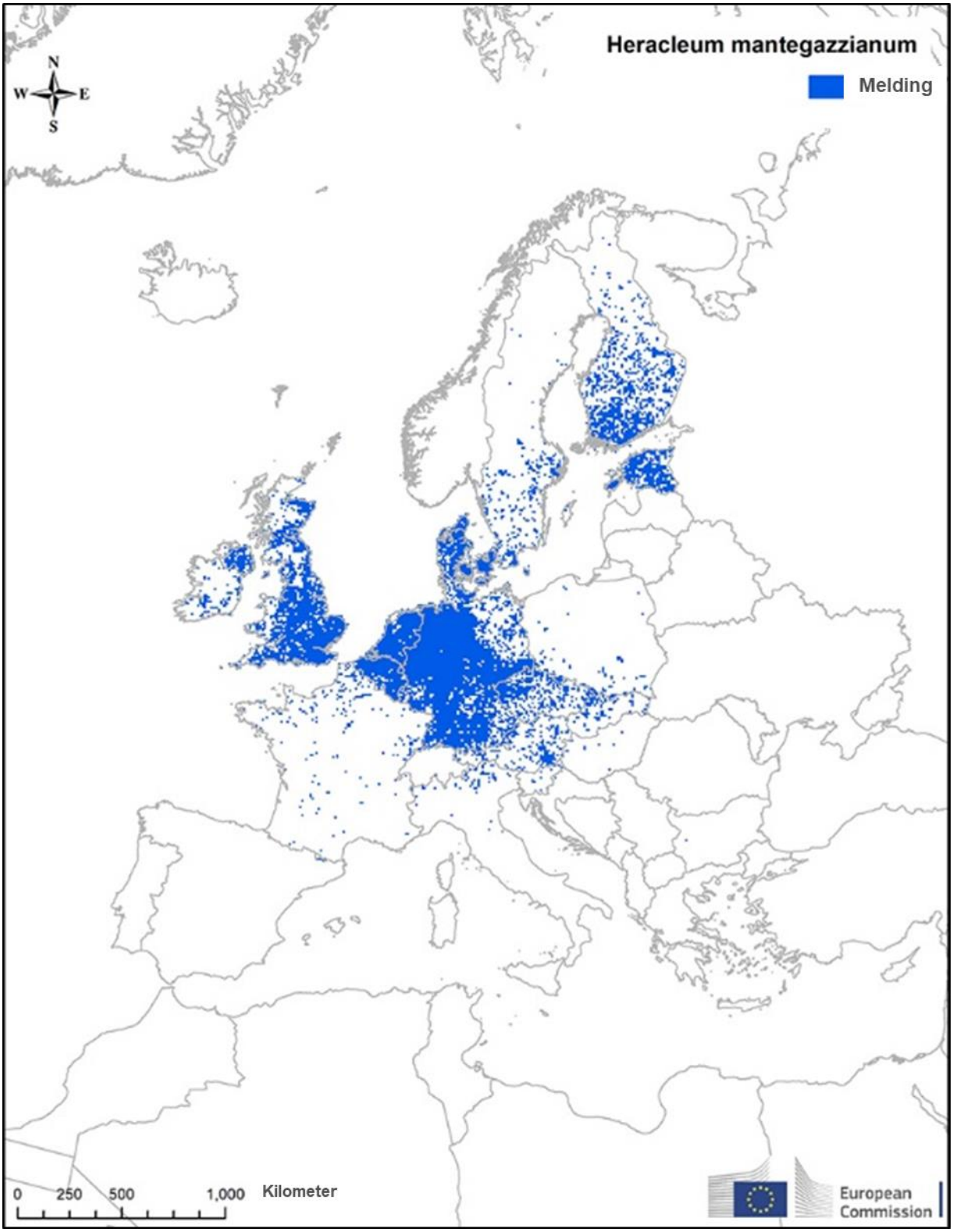

Figuur 2: *aanwezigheidsstatus per lidstaat van de 48 voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten die in de verslagen van 2019 zijn vermeld. Portugal heeft geen verslag ingediend.*

Met de symbolen *wordt respectievelijk aangegeven dat: i) de soort in een bepaalde lidstaat aanwezig is; ii) het onbekend is of de soort in een bepaalde lidstaat aanwezig is, en iii) de soort geacht wordt niet in een bepaalde lidstaat aanwezig te zijn.*

Figuur 3: *verspreiding van Trachemys scripta (in rasters van 10 x 10 km) zoals door de lidstaten in hun verslag voor 2019 is aangegeven. De soort is ook aanwezig in Griekenland, Portugal en Roemenië, maar deze lidstaten hebben geen gegevens over de verspreiding op rasterniveau verstrekt.*

Figuur 4: *verspreiding van Heracleum mantegazzianum (in rasters van 10 x 10 km) zoals door de lidstaten in hun verslag voor 2019 is aangegeven.*

Wanneer een soort aan de Unielijst wordt toegevoegd, doet zich een extra uitdaging voor. Als de invasieve uitheemse soort die aan de Unielijst wordt toegevoegd, een soort is waarin druk wordt gehandeld, wordt deze op de markt vaak vervangen door andere uitheemse soorten die ook invasief kunnen zijn. Deze nieuw geïntroduceerde soorten moeten dan op hun beurt aan een risicobeoordeling worden onderworpen en voor opname in de Unielijst worden overwogen. Dit probleem doet zich het vaakst voor bij de handel in huisdieren (bv. vervanging van lettersierschildpadden *Trachemys scripta* door andere uitheemse schildpadden) en de handel in tuinbouwproducten (bv. vervanging van de waterhyacint *Eichhornia crassipes* door de slakroos *Pistia stratiotes*). Als mogelijke aanpak hebben sommige belanghebbenden voorgesteld lijsten van toegestane soorten op te stellen in plaats van een lijst van soorten waarvoor beperkingen gelden. Het huidige juridische kader voorziet niet in een dergelijke aanpak op EU-niveau, maar sommige lidstaten hebben deze aanpak in hun nationale wetgeving opgenomen, voornamelijk voor de handel in huisdieren.

Het proces van opname in de lijst is beïnvloed door de inachtneming van de kosten en sociaaleconomische aspecten, zoals voorgeschreven in artikel 4, lid 6. Dit wordt het best geïllustreerd door de Amerikaanse nerts (*Neovison vison*), een invasieve uitheemse soort met significante negatieve gevolgen voor de biodiversiteit. De Amerikaanse nerts wordt bij duizenden pelsdierfokkerijen in de EU omwille van zijn pels gefokt. De soort is niet in de lijst opgenomen[14]. Door de soort in de Unielijst op te nemen, zou het fokken ervan ten behoeve van de bontproductie worden onderworpen aan de toelatingsprocedure van artikel 9 van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten. Verscheidene lidstaten vonden de kosten voor uitvoering van deze procedure onevenredig en waren dan ook tegen opname van deze soort in de lijst. Het is belangrijk om hierbij op te merken dat de verordening inzake invasieve uitheemse soorten naast toevoeging van een soort aan de Unielijst ook in alternatieve oplossingen voorziet. Ten eerste kunnen de betrokken lidstaten dergelijke soorten door middel van nationale maatregelen aanpakken. Ten tweede kunnen de soorten via een grotere regionale samenwerking worden aangepakt (zie de onderstaande paragrafen 2.3 en 2.4).

Het opnemen van invasieve uitheemse mariene soorten in de lijst brengt bijzondere uitdagingen[15] met zich mee. Zoals hierboven is uiteengezet, is slechts een van de 66 invasieve uitheemse soorten op de Unielijst een mariene soort, te weten de gestreepte koraalmeerval *Plotosus lineatus*. Er zijn echter verschillende mariene soorten voor opname op de eerste Unielijst overwogen. Het belangrijkste obstakel voor opname van mariene soorten was de bezorgdheid dat de vrije verbindingen tussen de leefmilieus en de hoge verspreidingscapaciteit van soorten in het mariene milieu het moeilijker en duurder maken om biologische invasies te onderzoeken en te beheersen. Dit is met name relevant voor soorten die via het Suezkanaal de Middellandse Zee binnenkomen. Maar ondanks deze uitdagingen kunnen surveillance, vroegtijdige detectie en snelle uitroeiing van mariene soorten in de doelgebieden hun negatieve gevolgen verzachten[16]. Voor wat betreft de routes van introductie en verspreiding kunnen de verspreiding en de negatieve effecten van invasieve uitheemse soorten in het mariene milieu significant worden gereduceerd door: i) volledige uitvoering van het Internationaal Verdrag voor de controle

[14] Dit is door verschillende belanghebbenden bekritiseerd. Zie bijvoorbeeld de feedback van het publiek op het voorstel voor de tweede actualisering van de Unielijst: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/2124-Bijgewerkte-lijst-van-invasieve-uitheemse-soorten-in-de-EU_nl

[15] Zie Kleitou P. *et al.* (2021) "The Case of Lionfish (*Pterois miles*) in the Mediterranean Sea Demonstrates Limitations in EU Legislation to Address Marine Biological Invasions", *Journal of Marine Science and* Engineering 2021, 9, 325. https://doi.org/10.3390/jmse9030325

[16] Zie Giakoumi S. *et al.* (2019) "Management priorities for marine invasive species", *Science of the Total Environment*, 688 (2019) 976-982. https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2019.06.282

en het beheer van ballastwater en sedimenten van schepen[17] van de Internationale Maritieme Organisatie (IMO)[18]; en ii) betere uitvoering van de richtsnoeren inzake biologische aangroei van de IMO. Er zijn daarom verschillende risicobeoordelingen voor invasieve uitheemse mariene soorten voorbereid die voor de volgende actualisering van de Unielijst kunnen worden overwogen.

2.2. Beperkingen en afwijkingen (artikelen 7, 8, 9, 31 en 32)

Het meest directe effect van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten is dat de in de lijst opgenomen soorten aan beperkingen zijn onderworpen, waaronder een handelsverbod (artikel 7). In uitzonderlijke gevallen zijn op de meeste beperkingen uitzonderingen mogelijk: hetzij i) in het kader van een door de lidstaten beheerd vergunningensysteem (dat op grond van artikel 8 activiteiten voor onderzoek of bewaring ex situ toelaat) hetzij ii) met toelating door de Commissie (in uitzonderlijke gevallen van dwingend algemeen belang op grond van artikel 9). Op basis van overgangsbepalingen zijn verder afwijkingen mogelijk voor eigenaren van gezelschapsdieren (artikel 31) en voor commerciële voorraden (artikel 32).

Twaalf lidstaten hebben in hun verslaglegging gemeld dat zij tussen de inwerkingtreding van de eerste Unielijst in augustus 2016 en december 2018 in totaal 100 vergunningen hebben afgegeven. Deze vergunningen betroffen 32 voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten. Van de vergunningen waren er 87 bestemd voor onderzoek en 13 voor bewaring ex situ. De ex situ-vergunningen zijn verleend aan instellingen waar in het kader van beheersmaatregelen ongewenste specimens zijn ondergebracht, een activiteit waarvoor eigenlijk geen vergunning vereist is.

Tot op heden heeft de Commissie twee toelatingsbesluiten vastgesteld op grond van artikel 9. Via deze twee besluiten kregen twee lidstaten de toelating om wasbeerhonden (*Nyctereutes procyonoides*) te fokken voor de bontproductie.

2.3. Artikel 11. Voor een regio zorgwekkende invasieve uitheemse soorten en inheemse soorten voor de EU

Artikel 11 biedt lidstaten de mogelijkheid, op basis van hun lijsten van voor de lidstaat zorgwekkende invasieve uitheemse soorten (zie paragraaf 2.4), voor de EU in- of uitheemse soorten aan te wijzen die een versterkte regionale samenwerking vereisen. Een dergelijke samenwerking kan — alleen in de betrokken lidstaten — leiden tot toepassing van de meeste beperkingen die gelden voor de soorten die in de Unielijst zijn opgenomen. De regionale samenwerking moet door een lidstaat in gang worden gezet, wat tot nog toe niet is gebeurd.

Voor invasieve uitheemse soorten die inheems zijn voor de EU, hebben het wetenschappelijk forum en andere geraadpleegde deskundigen bevestigd dat een versterkte regionale samenwerking toegevoegde waarde zou hebben voor de aanpak van verscheidene van dergelijke soorten. Het wetenschappelijk forum heeft echter een obstakel vastgesteld: de onzekerheid over de exacte grenzen tussen het inheemse en uitheemse verspreidingsgebied van dergelijke soorten. Deze grenzen liggen vaak binnen het grondgebied van de betrokken lidstaten: soorten kunnen inheems zijn in bepaalde delen van een lidstaat, maar uitheems en invasief in andere delen van hetzelfde land.

[17] Het verdrag is op 8 september 2017 in werking getreden, en alle vaartuigen moeten hieraan uiterlijk op 8 september 2024 voldoen.

[18] IMO: de Internationale Maritieme Organisatie, een gespecialiseerd agentschap van de Verenigde Naties dat verantwoordelijk is voor de veiligheid en betrouwbaarheid van de scheepvaart en de preventie van verontreiniging van de zee en lucht door schepen.

Bovendien evolueert de kennis over deze grenzen vaak in het licht van het meest recente onderzoek. Dergelijke situaties maken het ook bijzonder moeilijk om aan het grote publiek uit te leggen dat er maatregelen voor het beheer van dergelijke soorten moeten worden genomen.

Sommige belanghebbenden hebben voorgesteld om soorten waarvan het zeer onwaarschijnlijk is dat zij zich in grote delen van de EU[19] zullen vestigen met behulp van artikel 11 op regionaal niveau te reguleren, in plaats van dergelijke soorten in de Unielijst op te nemen. Deze aanpak zou met name nuttig zijn voor soorten van groot commercieel belang. Sierplanten die ernstige gevolgen voor de mediterrane biogeografische regio kunnen hebben, zouden bijvoorbeeld alleen daar kunnen worden gereguleerd, terwijl de handel in deze planten zou kunnen worden voortgezet in Noord-Europa, waar het onwaarschijnlijk is dat zij significante gevolgen zullen hebben. Uit relevante besprekingen in het comité voor invasieve uitheemse soorten blijkt dat de lidstaten om de volgende drie redenen niet voor een dergelijke oplossing hebben gekozen:

- op grond van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten kunnen dergelijke soorten gewoon in de Unielijst worden opgenomen[20];
- opname in de Unielijst wordt als een doeltreffendere maatregel beschouwd, met name gezien het daaruit voortvloeiende handelsverbod in de hele EU;
- het is moeilijk om handelsbeperkingen alleen in bepaalde delen van de EU te handhaven.

2.4. Artikel 12. Voor een lidstaat zorgwekkende invasieve uitheemse soorten

Op grond van artikel 12 kunnen lidstaten een nationale lijst van voor een lidstaat zorgwekkende invasieve uitheemse soorten opstellen. Tegen 31 maart 2021 hadden 10 lidstaten een dergelijke lijst vastgesteld[21]. Het aantal taxa op deze lijsten varieert van 13 tot meer dan 200. Sommige lijsten bevatten volledige taxonomische groepen (genera en families). De in de lijst opgenomen soorten en de taxonomische groepen zijn, op nationaal niveau, onderworpen aan vergelijkbare beperkingen als op EU-niveau worden toegepast op de voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten. Sommige soorten zijn door verscheidene landen in de lijst opgenomen. Deze soorten wijzen op prioriteiten die deze landen gemeen hebben. Op enkele uitzonderingen na heeft dit echter niet tot gecoördineerde actie geleid.

2.5. Artikel 13. Actieplannen betreffende de introductieroutes van invasieve uitheemse soorten

Op grond van artikel 13 moeten lidstaten binnen 18 maanden nadat de Unielijst is aangenomen of geactualiseerd de introductieroutes (d.w.z. routes en mechanismen) van onopzettelijke introductie en verspreiding van voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten identificeren en prioriteren. Daarnaast moeten de lidstaten op grond

[19] Zie bijvoorbeeld de feedback van het publiek op het voorstel voor de tweede actualisering van de Unielijst: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/2124-Bijgewerkte-lijst-van-invasieve-uitheemse-soorten-in-de-EU_nl

[20] Artikel 4, lid 3, punt b), en overweging 10 van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten.

[21] Het risicobeoordelingsgebied is het grondgebied van de EU, met uitzondering van de ultraperifere gebieden. Artikel 6 van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten bevat specifieke bepalingen voor de ultraperifere gebieden die de lidstaten met ultraperifere gebieden verplichten om voor elk van deze gebieden een lijst van zorgwekkende invasieve uitheemse soorten vast te stellen.

van artikel 13 binnen drie jaar na de vaststelling of actualisering van de Unielijst actieplannen uitvoeren om de prioritaire introductieroutes aan te pakken.

De meeste lidstaten hebben de voor hen relevante prioritaire introductieroutes geïdentificeerd. Zoals voorgeschreven in de verordening inzake invasieve uitheemse soorten was de prioritering gebaseerd op schattingen van het volume van de soorten die via een introductieroute binnenkomen en de potentiële effecten van die soorten. Hierbij hebben de lidstaten echter verschillende methoden gevolgd, variërend van vrij eenvoudige tot complexe formules.

De geïdentificeerde prioritaire introductieroutes verschillen aanzienlijk van lidstaat tot lidstaat; er zijn uiteindelijk 36 verschillende introductieroutes geprioriteerd. Desalniettemin zijn er twee introductieroutes door de meeste lidstaten geprioriteerd: "Ontsnapping uit gevangenschap: ontsnapping van huisdieren/soorten in aquaria of terraria" en "Ontsnapping uit gevangenschap: tuinbouw" (zie tabel 1).

Sommige lidstaten hebben in hun analyse aanvullende, niet op de Unielijst voorkomende invasieve uitheemse soorten opgenomen teneinde uitgebreidere actieplannen op te stellen. Dit geeft aan dat de huidige Unielijst als te beperkt wordt beschouwd om er introductieroutes in te kunnen prioriteren. Bepaalde introductieroutes kunnen niet op grond van artikel 13 worden aangepakt, tenzij de betreffende soorten in de Unielijst zijn opgenomen. Als bijvoorbeeld soorten die door ballastwater worden geïntroduceerd en verspreid niet in de Unielijst zijn opgenomen, kan op grond van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten geen actie worden ondernomen om deze introductieroute aan te pakken.

Ondanks de vooruitgang bij het prioriteren van de introductieroutes, ligt de uitvoering van artikel 13 in de meeste lidstaten achter op schema. Tegen 31 maart 2021 hadden slechts 10[22] lidstaten hun actieplan(nen) voor introductieroutes opgesteld en aan de Commissie meegedeeld. In juni 2021 heeft de Commissie procedures tegen 18 lidstaten ingeleid wegens het niet opstellen van actieplan(nen).

[22] Met inbegrip van het Verenigd Koninkrijk vóór de terugtrekking uit de EU.

Categorie/subcategorie van de introductieroute volgens de classificatie uit de verslagen voor 2019		Aantal lidstaten dat de introductieroute als prioriteit heeft geïdentificeerd	Aantal voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten dat met de introductieroute correspondeert
1. OPZETTELIJK UITZETTEN (ten behoeve van)	1.1 Biologische bestrijding	-	-
	1.2 Bestrijding erosie/duinversteviging (windschermen, beplanting enz.)	2	3
	1.3 Visserij (inclusief sportvisserij)	6	7
	1.4 Jacht	1	1
	1.5 Verbetering/ontwikkeling landschap/flora/fauna in natuurlijke omgeving	4	6
	1.6 Introductie voor beschermingsdoeleinden of wildbeheer	-	-
	1.7 Uitzetten in de natuur voor gebruik (anders dan hierboven, bv. bont, transport, medische doeleinden)	2	12
	1.8 Overige opzettelijke uitzettingen	4	11
2. ONTSNAPPING UIT GEVANGENSCHAP	2.1 Landbouw (inclusief biobrandstoffen)	2	2
	2.2 Aquacultuur/mariene cultuur	6	18
	2.3 Botanische tuinen/dierentuin/aquaria (uitgezonderd aquaria particulieren)	5	39
	2.4 Huisdieren/soorten in aquaria of terraria (inclusief levende organismen dienende als voedsel voor de gehouden soorten)	13	33
	2.5 Veehouderij/productiedieren (inclusief dieren onder beperkt toezicht)	1	2
	2.6 Bosbouw (inclusief aanplanting of herbebossing)	2	4
	2.7 Pelsdierfokkerijen	1	3
	2.8 Tuinbouw	11	23
	2.9 Sierplanten (anders dan horticultuur)	9	26
	2.10 Onderzoeksdoeleinden en ex-situ kweken/fokken (in voorzieningen)	-	-
	2.11 Levende organismen dienende als voedsel en levend aas	8	9
	2.12 Overige ontsnappingen	2	11
3. TRANSPORT – CONTAMINANT	3.1 Gecontamineerd materiaal van kwekerijen	2	16
	3.2 Gecontamineerd aas	-	-
	3.3 Gecontamineerd voedsel (inclusief levende organismen)	1	2
	3.4 Contaminant op dieren (uitgezonderd parasieten, soorten getransporteerd door gastheer/drager)	3	15
	3.5 Parasieten op dieren (inclusief soorten getransporteerd door gastheer/drager)	-	-
	3.6 Contaminant op planten (uitgezonderd parasieten, soorten getransporteerd door gastheer/drager)	3	14
	3.7 Parasieten op planten (inclusief soorten getransporteerd door gastheer/drager)	-	-
	3.8 Gecontamineerd zaad(mengsel)	1	3
	3.9 Houthandel	-	-
	3.10 Transport van habitatmateriaal (grond, vegetatie enz.)	8	23
4. TRANSPORT – VERSTEKELING	4.1 Hengelsport-/visuitrusting	6	20
	4.2 Container/bulk/vrachtlading	2	3
	4.3 Meeliften in of op vliegtuig	1	1
	4.4 Meeliften op schip/boot (uitgezonderd ballastwater en aangroei op scheepswanden)	3	14
	4.5 Grote machines en toebehoren	3	17
	4.6 Personen en bagage/uitrusting (met name toerisme)	1	7
	4.7 Organisch verpakkingsmateriaal (met name houtverpakkingen)	1	1
	4.8 Ballastwater schepen	5	7
	4.9 Aangroei op scheepswanden	4	8
	4.10 Voertuigen (auto, trein, …)	4	12
	4.11 Overige transportmiddelen	1	1
5. CORRIDOR	5.1 Verbinden van waterwegen/stroomgebieden/zeeën	6	35
	5.2 Tunnels en landbruggen	-	-
6. ZONDER INVLOED MENS	5.3 Grensoverschrijdende natuurlijke verspreiding van invasieve uitheemse soorten die eerder geïntroduceerd zijn via introductieroutes 1 t/m 5	8	45

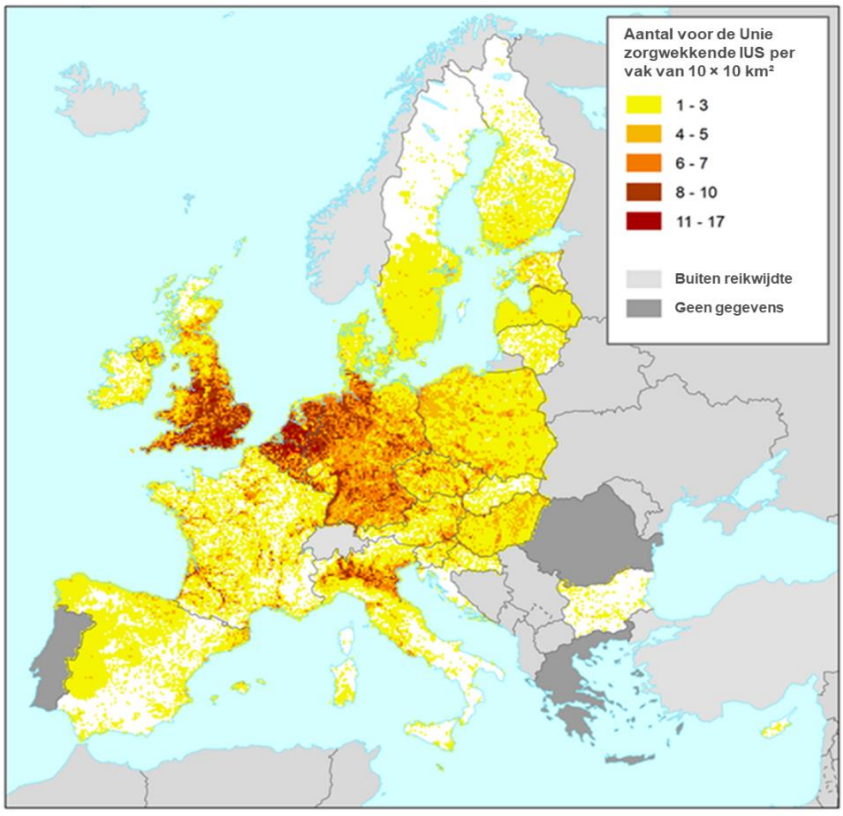
Tabel 1: *Categorisering van de in de verslaglegging gebruikte introductieroutes, aantal lidstaten dat elke introductieroute als prioriteit heeft aangemerkt en aantal voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten dat als relevant voor elk van de introductieroutes is geïdentificeerd.*

2.6. Artikel 14. Surveillancesysteem

Op grond van artikel 14 moeten de lidstaten een surveillancesysteem opzetten dat gegevens verzamelt en registreert over het in het milieu voorkomen van voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten.

Tegen 31 maart 2021 hadden 24 lidstaten een dergelijk systeem opgezet, vaak voortbouwend op bestaande systemen, waaronder systemen die uit andere EU-wetgeving voortvloeien. In slechts enkele gevallen werd een nieuw surveillancesysteem opgezet. De systemen van verscheidene lidstaten zijn aan burgerwetenschap gekoppeld en enkele systemen vertrouwen bijna uitsluitend op burgerwetenschap. Sommige lidstaten verwerken ook informatie van belanghebbenden (landbouwers, bosbouwers, jagers, vissers, ngo's op het gebied van natuurbescherming enz.). In juni 2021 heeft de Commissie procedures tegen drie lidstaten ingeleid wegens het niet opzetten van een surveillancesysteem.

Bij de gemelde verspreiding van de voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten zijn enkele lacunes en inconsistenties vastgesteld. De verslagen vertoonden duidelijke verschillen bij aantallen soorten die door naburige lidstaten in de grensregio's werden geregistreerd (zie figuur 5). Dit wijst erop dat: i) de feitelijke verspreiding van sommige voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten nog steeds niet volledig bekend is; en ii) de surveillancesystemen, ten minste tot 2018 toen deze gegevens werden verzameld, niet alle voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten of alle nationale grondgebieden adequaat bestreken.

Figuur 5: *aantal voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten onder de 48 soorten uit de verslagen over 2019 per raster van 10 x 10 km.*

2.7. Artikel 15. Officiële controles

Op grond van artikel 15 moeten de lidstaten uiterlijk op 2 januari 2016 beschikken over volledig functionerende structuren om de officiële controles uit te voeren die nodig zijn om te voorkomen dat voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten opzettelijk in de EU worden geïntroduceerd.

Tegen 31 maart 2021 beschikten 25 lidstaten over dergelijke structuren. Bij deze structuren zijn de douanediensten en/of fytosanitaire/veterinaire diensten betrokken. De lidstaten hebben in hun verslaglegging slechts enkele onderscheppingen van invasieve uitheemse soorten bij officiële controles aan de grens gemeld.

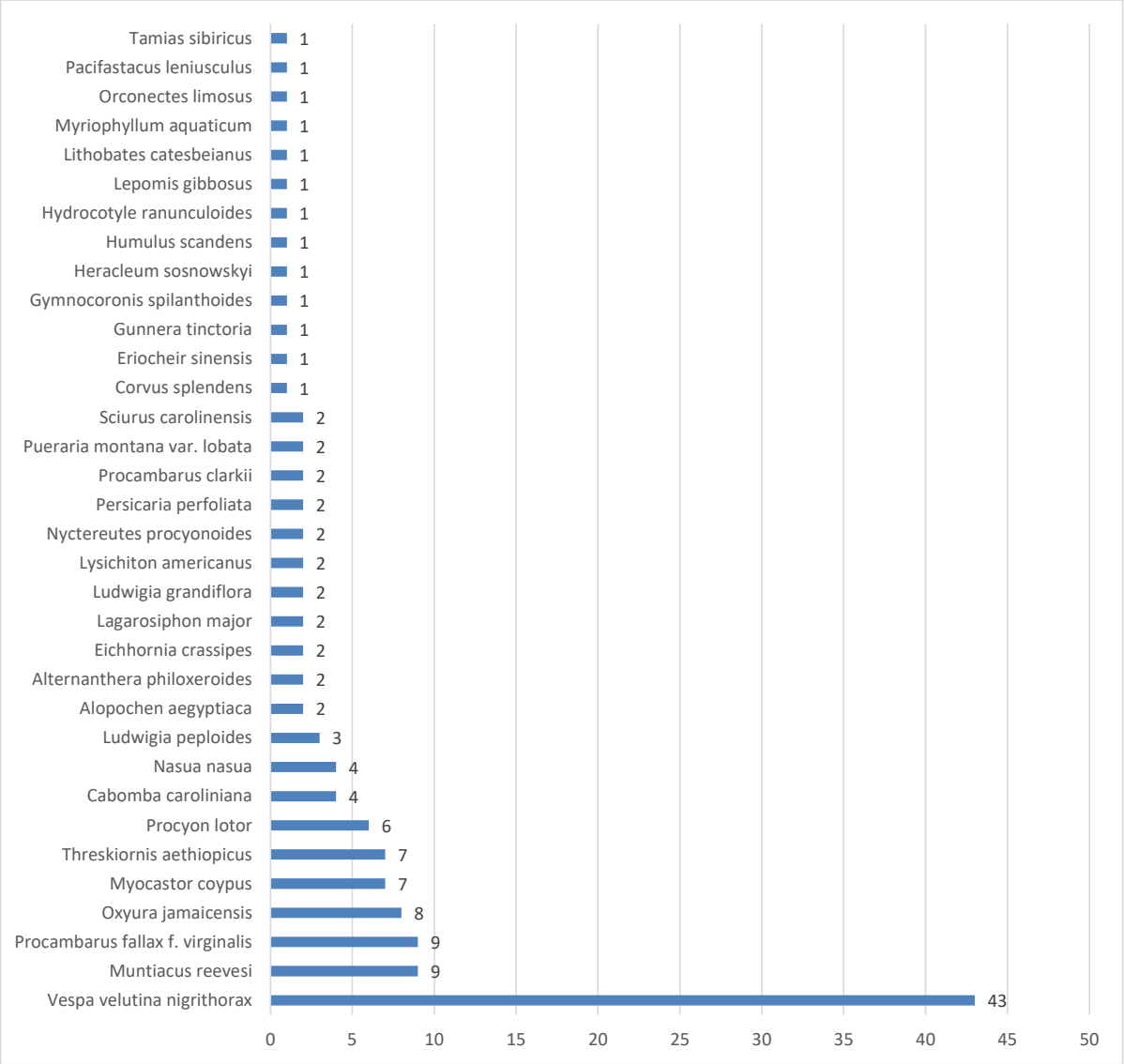
De volledigheid van de structuren voor officiële controles verschilt van lidstaat tot lidstaat. De integratie van de Unielijst in TARIC[23] en TRACES[24] heeft de documentencontroles vergemakkelijkt. Slechts enkele lidstaten lijken echter gerichte risicoanalyses en fysieke controles uit te voeren. Veel lidstaten zullen de verdeling van verantwoordelijkheden tussen de diverse betrokken autoriteiten, onder meer bij de programma's voor samenwerking, informatie-uitwisseling en opleiding, beter moeten verduidelijken. In juni 2021 heeft de Commissie procedures tegen twee lidstaten ingeleid wegens het niet uitvoeren van artikel 15.

2.8. Artikelen 16 en 17. Kennisgevingen van vroegtijdige detectie en snelle uitroeiing in een vroeg stadium van invasie

Op grond van artikel 16 moeten de lidstaten de Commissie in kennis stellen van het voorkomen van voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten waarvan de aanwezigheid voorheen onbekend was, of van het opnieuw voorkomen van voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten waarvan eerder was gemeld dat zij waren uitgeroeid. Op grond van artikel 17 moeten de lidstaten: i) snel uitroeiingsmaatregelen nemen; ii) de Commissie op de hoogte stellen van deze maatregelen, en iii) de andere lidstaten informeren.

Sinds de vaststelling van de eerste Unielijst in juli 2016, en tot en met 31 maart 2021, hebben 19 lidstaten (met inbegrip van het Verenigd Koninkrijk vóór diens terugtrekking uit de EU) de Commissie via het speciale kennisgevingssysteem[25] in kennis gesteld van 135 gevallen van vroegtijdige detectie, die betrekking hadden op 34 van de 66 voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten. Voor 57 van deze gevallen bevestigden de kennisgevingen de snelle uitroeiing; voor 42 gevallen waren de inspanningen nog gaande; voor 5 gevallen was nog geen besluit genomen over de te nemen maatregelen; en voor 1 geval besloot de lidstaat overeenkomstig artikel 18 (afwijkingen van de verplichting tot snelle uitroeiing) beheersmaatregelen toe te passen. In 30 gevallen waren de lidstaten van mening dat snelle uitroeiing niet was bereikt. De soort waarvoor de meeste kennisgevingen van vroegtijdige detectie zijn ingediend — in totaal 43 — is de Aziatische hoornaar (*Vespa velutina nigrithorax*).

[23] Het geïntegreerde tarief van de Europese Unie.
[24] Het geïntegreerde veterinaire computersysteem (TRAde Control and Expert System).
[25] NOTSYS: https://easin.jrc.ec.europa.eu/notsys/

Figuur 6: *kennisgevingen van vroegtijdige detectie per voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soort in de periode juli 2016 - maart 2021. De cijfers bevatten meerdere kennisgevingen voor dezelfde soort per lidstaat.*

2.9. Artikel 19. Beheersmaatregelen

Op grond van artikel 19 moeten de lidstaten doeltreffende beheersmaatregelen toepassen ten aanzien van voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten die wijdverspreid op hun grondgebied voorkomen. Dergelijke maatregelen moeten gericht zijn op de uitroeiing, populatiebeheersing of indamming van de invasieve uitheemse soorten.

Door 23 lidstaten is gemeld dat zij beheersmaatregelen hebben toegepast ten aanzien van voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten die tussen juli 2016 en december 2018 op hun grondgebied aanwezig waren. Zij maakten melding van 634 afzonderlijke beheersmaatregelen, die betrekking hadden op 41 van de 43 invasieve uitheemse soorten die in die periode in de Unielijst waren opgenomen en in de EU aanwezig waren. Sommige lidstaten hebben maatregelen opgesteld voor elke specifieke populatie soorten op hun grondgebied, terwijl andere lidstaten maatregelen hebben genomen voor de totale populatie op hun grondgebied.

Volgens de verslagen heeft 6 % van de beheersmaatregelen geleid tot uitroeiing; heeft 21 % geleid tot een afname van de doelpopulatie; heeft 14 % niet geleid tot wijzigingen

in de doelpopulatie; was bij 17 % sprake van een toename in de doelpopulatie ondanks de beheersmaatregelen, en leidde 42 % tot onduidelijke resultaten. In de verslagen wordt ook gewezen op aanzienlijke inspanningen om de effecten van beheersmaatregelen op niet-doelsoorten te begrijpen en te beperken.

2.10. Artikel 25. Informatieondersteuningssysteem

Het informatieondersteuningssysteem dat door de Commissie is opgezet om de toepassing van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten te vergemakkelijken, omvat:

- het Europees informatienetwerk voor uitheemse soorten (European Alien Species Information Network)[26], dat gemakkelijke toegang biedt tot wetenschappelijke informatie en ruimtelijke gegevens over ongeveer 14 000 uitheemse soorten in Europa;

- het Europese kennisgevingssysteem voor uitheemse soorten (European Alien Species Notification System)[27], dat lidstaten in staat stelt de Commissie en de andere lidstaten in kennis te stellen van de vroegtijdige detecties van voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten en de snelle uitroeiingsmaatregelen die daarvoor zijn genomen.

2.11. Bewustmaking

De meeste lidstaten hebben inspanningen geleverd om het publiek te informeren over de effecten van invasieve uitheemse soorten en de noodzaak om deze aan te pakken, voornamelijk door websites over dit onderwerp op te zetten of te verbeteren. Daarnaast hebben de lidstaten op diverse manieren (via kranten- en tijdschriftenartikelen, persberichten, nieuwsbrieven, radio- en televisieprogramma's, museumtentoonstellingen, conferenties, opinie-onderzoeken, smartphone-apps voor burgerwetenschap en de bevordering van gedragscodes) bewustmakingscampagnes voor het grote publiek of specifieke segmenten van het publiek (belanghebbenden, jongeren, scholen enz.) uitgevoerd. In veel lidstaten is het publiek ook geïnformeerd door ngo's, de private sector, onderwijsinstellingen en andere organisaties die met invasieve uitheemse soorten te maken krijgen of hieraan werken.

De Commissie verhoogt het bewustzijn ten aanzien van invasieve uitheemse soorten door middel van een speciale webpagina[28] (het EASIN-platform, met inbegrip van verspreiding van wetenschappelijke kennis, online voorlichting en content voor sociale media) en de burgerwetenschappelijke smartphone-app Invasive Alien Species in Europa[29]. De lopende projecten zijn gericht op: i) het verbeteren van het begrip en de communicatie tussen de belangrijkste sectoren en de bevoegde autoriteiten die met invasieve uitheemse soorten te maken hebben[30]; en ii) het bevorderen van het humane beheer van gewervelde invasieve uitheemse soorten[31]. Daarnaast heeft de Commissie materiaal ontwikkeld om de lidstaten te helpen bij het uitvoeren van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten (bv. gidsen ter ondersteuning van de identificatie van voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten door middel van officiële

[26] EASIN: https://easin.jrc.ec.europa.eu/easin
[27] NOTSYS: https://easin.jrc.ec.europa.eu/notsys
[28] https://ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/index_en.htm
[29] https://easin.jrc.ec.europa.eu/easin/CitizenScience/BecomeACitizen
[30] https://www.adelphi.de/en/project/invasive-alien-species-improving-understanding-and-communication
[31] https://www.iucn.org/regions/europe/our-work/biodiversity-conservation/invasive-alien-species/humane-management-vertebrate-ias

controles of surveillancesystemen, evenals een gids voor de interpretatie van de categorieën introductieroutes van uitheemse soorten zoals gedefinieerd in het Verdrag inzake biologische diversiteit).

2.12. Uitvoeringskosten, voordelen en financiering

Door 19 lidstaten is een raming verstrekt van de kosten voor naleving van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten in de periode 2015-2018. Deze kosten varieerden van 17 000 tot 40 miljoen EUR per lidstaat. De totale geraamde kosten voor alle lidstaten bedroegen ongeveer 75 miljoen EUR over de periode van vier jaar. De meeste ramingen hadden betrekking op beheers- en bewustmakingsmaatregelen, maar sommige omvatten ook personeelskosten en andere kosten. Aangezien deze ramingen niet dezelfde kostencategorieën beslaan en diverse beperkingen hebben, zijn eventuele vergelijkingen niet zinvol.

De meeste lidstaten waren van mening dat de gerapporteerde kosten een onderschatting van de werkelijke kosten waren. De lidstaten waren meestal niet in staat de totale kosten te kwantificeren, aangezien uitvoeringsactiviteiten worden uitgevoerd door overheidsinstanties als onderdeel van hun bestaande werkzaamheden of capaciteit (bv. voor officiële controles en surveillancesystemen). Bovendien worden sommige activiteiten door allerlei spelers op nationaal, regionaal en lokaal niveau uitgevoerd, waardoor het moeilijk is alle kosten bij elkaar te tellen. Beheersmaatregelen maken vaak deel uit van activiteiten die verder gaan dan de in de lijst opgenomen invasieve uitheemse soorten en betrekking hebben op invasieve uitheemse soort of natuurherstel in het algemeen, waardoor het zeer moeilijk is om alleen de kosten voor de uitvoering van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten vast te stellen.

De kosten worden ook gedragen door economische sectoren die hun activiteiten moeten aanpassen (bv. handelaren in huisdieren en tuinbouwproducten die de handel in voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten moeten staken, en dierentuinen die maatregelen moeten nemen om ervoor te zorgen dat specimens niet ontsnappen en zich niet voortplanten).

Het is lastig om de baten in te schatten, althans in financiële termen. De baten bestaan onder meer uit de vermeden negatieve gevolgen voor de biodiversiteit, de menselijke gezondheid (bv. brandwonden veroorzaakt door de reuzenberenklauw *Heracleum mantegazzianum*) en de economie (bv. schade aan de infrastructuur), als gevolg van het voorkomen van nieuwe introducties en het beheer van bestaande populaties van voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten. De veronderstelling waarvan bij de beoordeling van de effecten van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten[32] is uitgegaan, namelijk dat de kosten van een zo vroeg mogelijke aanpak van de invasieve uitheemse soorten aanzienlijk lager zijn dan de kosten die optreden als er geen maatregelen of met een significante vertraging maatregelen worden genomen, wordt door recente studies[33] bevestigd. Dit komt doordat de kosten van de schade en het beheer in de loop der tijd aanzienlijk toenemen.

Hoewel er enig succes is gemeld bij de uitroeiing of indamming van voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten (zie de paragrafen 2.8 en 2.9 hierboven), is

[32] SWD(2013) 321 final.

[33] Zie Cuthbert R.N. *et al.* "Global economics of aquatic invasive alien species" *Science of the Total Environment* 775 (2021) 145238. https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2021.145238; Ahmed D.A. *et al*. "Managing biological invasions: the cost of inaction", *Biological invasions* (2021) In review. DOI: 10.21203/rs.3.rs-300416/v1.

het prematuur om de algehele effecten van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten in dit opzicht te evalueren. In 2013 is een met het vaststellingstijdstip van de Unielijst corresponderende referentiesituatieverspreiding[34] opgesteld voor de in de lijst opgenomen soorten. De eerste verspreiding die door de lidstaten werd gerapporteerd, correspondeert volgens de beste beschikbare kennis zo nauwkeurig mogelijk met de situatie op 31 december 2018. De beheersverplichtingen golden echter pas vanaf februari 2018 en februari 2019 voor respectievelijk de eerste Unielijst en de eerste actualisering ervan. Zoals te verwachten was, onthulde een vergelijking tussen de referentiesituatie en het verspreidingsverslag geen significante verandering[35]. Pas op basis van het tweede verspreidingsverslag dat in 2025 wordt verwacht, kan een zinvollere vergelijking worden gemaakt. Een merkbare reductie van de druk die door de invasieve uitheemse soorten op de beschermde soorten en habitats wordt uitgeoefend, zou een verdere maatstaf voor succes zijn. Dergelijke trends verlopen echter zeer traag en zullen naar verwachting niet vóór 2030 kunnen worden gemeten.

Door de lidstaten is gemeld dat de genomen maatregelen werden bekostigd vanuit zowel nationale/lokale bronnen als EU-middelen, voornamelijk het LIFE-programma en het Cohesiefonds van de EU. Veel van de lidstaten, met name de lidstaten die het meest van EU-middelen afhankelijk waren, noemden het gebrek aan toereikende middelen als een van de belangrijkste redenen voor de vertragingen bij de uitvoering van bepaalde bepalingen.

2.13. Uitdagingen bij de uitvoering

Uit deze evaluatie zijn enkele uitdagingen en verbeterpunten naar voren gekomen, die hieronder uiteengezet zullen worden.

- De volledige uitvoering van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten is nog steeds niet bereikt, omdat de meeste lidstaten de actieplannen tot aanpak van de prioritaire introductieroutes nog niet hebben uitgevoerd. Verder zijn de omvang van de dekking van de surveillancesystemen en de structuren voor officiële controles in veel lidstaten voor verbetering vatbaar.
- Onzekerheid over de potentiële effecten of de economische betekenis van bepaalde soorten kan de opname ervan in de Unielijst belemmeren, waardoor het effect van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten kan worden gereduceerd. Niettemin bevat de verordening inzake invasieve uitheemse soorten bepalingen (noodmaatregelen en versterkte regionale samenwerking) waarmee soorten die dreigende risico's vormen en soorten van economisch belang kunnen worden aangepakt. De lidstaten hebben deze bepalingen echter niet gebruikt, terwijl in de verordening inzake invasieve uitheemse soorten de Commissie evenmin het recht is verleend om deze bepalingen te initiëren.
- Er is ruimte voor meer coördinatie tussen de lidstaten, aangezien: i) de lijsten van voor lidstaten zorgwekkende invasieve uitheemse soorten enkele gemeenschappelijke soorten bevatten; ii) de prioriteiten van de beheers-maatregelen en inspanningen tussen aangrenzende landen verschillen; en iii) de lidstaten zeer uiteenlopende prioriteiten hebben vastgesteld voor de introductieroutes die moeten worden aangepakt.

[34] https://easin.jrc.ec.europa.eu/easin/Documentation/Baseline

[35] https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC123170

- Het feit dat de Unielijst een prioriteitenlijst is waaraan soorten alleen kunnen worden toegevoegd als er voldoende bewijs beschikbaar is, betekent dat zij naar haar aard niet alle invasieve uitheemse soorten kan bevatten.
- Gebrek aan voldoende financiële middelen voor het aanpakken van de invasieve uitheemse soorten blijft een belemmering voor veel lidstaten. Als aanvulling op de nationale middelen blijven EU-middelen uit diverse bronnen (bv. het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur voor invasieve uitheemse soorten in het mariene milieu; Horizon Europe voor relevant onderzoek; het gemeenschappelijke landbouwbeleid voor het beheer van relevante invasieve uitheemse soort enz.) daarom belangrijk om tot een volledige en doeltreffende uitvoering te komen.
- In verscheidene lidstaten is het gebrek aan bestuurlijke capaciteit, met name op lokaal en regionaal niveau, een andere belangrijke uitdaging. Dit heeft onder meer betrekking op het vermogen om voldoende surveillancesystemen te beheren tot de capaciteit om prioriteiten te stellen en interventies uit te voeren (waaronder: i) het voorbereiden en uitvoeren van actieplannen; ii) het beheren van de noodzakelijke openbare raadplegingen en het beheersen van conflicten waar deze zich voordoen (bv. met groepen belanghebbenden die zich tegen de opname in de lijst of de beheersmaatregelen verzetten)).
- Er zijn lacunes in kennis, met name op het gebied van: i) de methoden voor het documenteren van de kosten en baten van de aanpak van invasieve uitheemse soorten; ii) de gevolgen van klimaatverandering voor de vestiging en verspreiding van invasieve uitheemse soorten; en iii) nieuwe methoden voor het beheer van invasieve uitheemse soorten, met name maatregelen die betrekking hebben op een brede reeks taxa met invasieve uitheemse soorten op het niveau van de introductieroutes.

3. CONCLUSIE

Aangezien de termijnen voor uitvoering van de diverse verplichtingen van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten tussen de vaststelling van de eerste Unielijst in juli 2016 en juli 2019 geleidelijk werden toegepast, is het prematuur om conclusies te trekken over de meeste aspecten van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten. Om deze reden heeft de Commissie dit verslag niet aangevuld met een wetgevingsvoorstel tot wijziging van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten. Om te kunnen beslissen over de eventuele noodzaak van een dergelijk voorstel zal via de volgende verslagen van de lidstaten, die in 2025 moeten worden ingediend, meer informatie worden verzameld.

Hoewel de uitvoering van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten in verschillende opzichten een ware uitdaging vormt, begint de verwezenlijking van haar doelstellingen reeds de eerste vruchten af te werpen. In deze eerste evaluatie worden bij de onderstaande opsommingstekens enkele belangrijke resultaten genoemd.

- De verordening inzake invasieve uitheemse soorten heeft een samenhangend kader gecreëerd voor de aanpak van invasieve uitheemse soorten op EU-niveau. Het heeft ertoe geleid dat de meeste lidstaten een surveillancesysteem hebben opgezet en officiële controles op dergelijke soorten uitvoeren. Ondanks de zeer korte periode van daadwerkelijke volledige uitvoering zijn er aanwijzingen dat beperkingen (bv. het uit de handel nemen van soorten), vroegtijdige

detectie/snelle uitroeiing en beheer van wijdverspreide soorten voordelen opleveren.

- De bepalingen met betrekking tot de lijst van voor de EU zorgwekkende invasieve uitheemse soorten zijn doeltreffend gebleken en hebben regelmatige actualiseringen van de lijst mogelijk gemaakt. Het aantal kennisgevingen van vroegtijdige detecties en genomen beheersmaatregelen wijst erop dat de in de lijst opgenomen invasieve uitheemse soorten voor de meeste lidstaten relevant zijn.
- De informatie over de in Europa aanwezige invasieve uitheemse soorten is nu gecentraliseerd en volledi ger dan ooit tevoren. Er zijn nieuwe mechanismen voor melding van en waarschuwing voor nieuwe waarnemingen.
- De verordening inzake invasieve uitheemse soorten heeft geleid tot een verhoogd bewustzijn van het probleem van de invasieve uitheemse soorten, ook bij het grote publiek.

De verordening inzake invasieve uitheemse soorten is een actueel stuk wetgeving. De verwachte toename van de wereldhandel en internationale reizen in combinatie met de klimaatverandering zullen de introductie en vestiging van invasieve uitheemse soorten naar verwachting doen toenemen. Dit kan leiden tot grotere negatieve gevolgen voor de biodiversiteit en ecosystemen, de menselijke gezondheid en de economie. Verder kan dit leiden tot een stijging van de daaraan verbonden kosten[36]. Er moet meer worden ingezet op de volledige uitvoering van de verordening inzake invasieve uitheemse soorten alsook van andere relevante wetgeving en internationale overeenkomsten. Dit is een verbintenis die is aangegaan in het kader van de EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030[37].

[36] Zie bv. Diagne C. *et al.* (2021), "High and rising economic costs of biological invasions worldwide", *Nature.* https://doi.org/10.1038/s41586-021-03405-6

[37] COM(2020) 380.